

Betodlarnas månadsbrev – Januari 2024

Signerat Fredrik Larsson, styrelseledamot

Det är inte sällan jag får frågan från vänner, som inte själva verkar inom lantbruket; **Vad gör vi lantbrukare hela vintern?** Ofta blir det samma slentrianmässiga svar, att vi minsann har saker att göra. Det ska levereras spannmål och betor, maskiner ska servas och pileträd ska stubbas. Blir våren tidig så är vi igång på fälten redan den första mars. Så när man tänker efter är vintern inte så lång. Den här hösten och vintern har jag fått en helt annan fråga: **Hur går det med betorna?** Det råder inget tvivel om att olyckan som inträffade på Örtofta och dess konsekvenser har nått ut till människor utanför det betodlande kollektivet. Att den mediala vinklingen i vissa fall handlade mer om det fanns risk för att det skulle kunna bli brist på julgodis, än om konsekvenserna för odlarna och industrin, är man vid det här laget inte direkt förvånad över.

Det är en skön känsla att avsluta något och blicka framåt. Men trots att vi nu kommit en bit in i det nya året har vi inte kunnat avsluta 2023 års växtodlingsår. När jag började som lantbrukare var målsättningen att allt skulle vara höstplöjt och maskinerna tvättade och inställda innan jul. Denna målsättningen har i och för sig ruckats på lite med åren. **Större arealer, längre betkampanjer och mildare höstar har gjort att betorna inte längre är uppe till Märten och fälten plöjda till Lucia.** Att det finns betor kvar att leverera på andra sidan nyåret hör den nya tiden till. Men den omfattning av arbete som vi i år har behövt lägga ner på stukorna under lagringsperioden, ibland under ogynnsamma väderförhållande med regn och snö, är något jag inte tidigare varit med om. Den maskinella hanteringen av Toptex har gjort underverk med betodlingen. Nu känns det tydligt att det är dags att ta nästa kliv och lösa problematiken med att hantera av och påläggning av plast, eller någon annan variant av vindsydd. En maskinell lösning hade varit varmt välkommen.

Vi är tre gårdar som samäger en betupptagare och som tar upp betorna till ytterligare en lantbrukare. När vi nyligen träffades för att fördela årets kostnader diskuterade vi såklart också den gångna säsongen. Trots att vi har bra kapacitet och i huvudsak bra fält att ta upp lyckades vi inte få upp alla betor inom gruppen. **Vi försökte rannsaka oss själva, ifall vi kunde gjort något annorlunda och kanske fått ett annat utfall.** Vi kom fram till att den enda möjligheten hade varit att ta upp mer betor i oktober, vilket antagligen inte heller hade varit helt lyckosamt med tanke på hur lång kampanjen nu blir. Vi konstaterade också att det hade stått kvar betydligt större betareal i marken om vi inte hade kämpat på och tagit upp betor i första delen av november, trots dåliga väder och fältförhållanden.

För vädret har verkligen varit emot oss, ända sedan betupptagningen skulle börja på allvar i november. Kommunens digitala regnmätare i min by summerade ihop 827 mm under 2023. Det är **den högsta nederbördsmängden som är uppmätt under de senaste tio åren.** Under oktober, november och december föll hela 316 mm. I november hade vi endast sju dagar i följd utan nederbörd men under de dagarna var det istället ner mot

tvåsiffriga minusgrader. Under dessa väderförhållande är det varken lätt att ta betor eller att få något höstarbete utfört på fälten. Aldrig tidigare har jag sett så många oplöjda fält vid den här tidpunkten på året. Jag har heller aldrig sett så mycket vatten ute på fälten. Varje liten svacka man kan hitta på ett fält är i princip vattenfylld. Plogen står fortfarande kopplad och väntar på att fälten åter ska bli tjänliga.

När nyheten släpptes att det var tillåtet att bearbeta fält med oupptagna betor tog det inte lång stund innan det var traktorer ute på fälten. Samma kväll fick jag ett sms från en kollega som var ute och bearbetade sitt fält med oupptagna betor. Han skickade en filmsnutt med texten **"Aldrig tidigare har jag gjort något dyrare, detta känns hemskt"**. Jag tror att detta sammanfattar vad många i samma situation känner. Den till slut framförhandlade ersättning till oskördade betor lindrar den ekonomiska smällen en aning. Men att inte få skörda en gröda som man kämpat med under så lång tid känns inte bra i ett lantbrukarhjärta.

Som tur är, är betodlare ett segt släkte och när det känns som motigast är ofta kreativiteten som störst. Sockerbetsforum på sociala medier fylldes snabbt med inlägg där betodlare visade upp hur man med olika typer av maskiner tog sig an sina betfält med kvarvarande betor. **I allt elände är det ändå positivt att många ändå vill och orkar dela med sig.** Det är såklart lätt att känna sig misslyckad och må dåligt över att inte ha lyckats skörda alla sina betor. Men det är bara att köra en runda på bygden för att se att många av fälten som står oskördade brukas av lantbrukare som tillhör de allra duktigaste. Även rena fina fält med en hög skörd har tvingats lämnas kvar. Det beror inte på nonchalans och slarv, utan på vädret i kombination med ett sockerbruk som inte presterat. Låt oss hoppas att 2023 blir ett undantag och inte det nya normala.

Nytt år innebär nya möjligheter, som det så vackert heter. Efter trettonhelgen var det ändå dags att blicka framåt och beställa frö till årets gröda. Som ni har kunnat läsa om i senaste numret av Betodlaren har vi numera har en gemensam sortkommitté i Sverige och Danmark. Därmed är sorter för båda marknaderna tillgängliga och sortlistan relativt lång, jämfört med hur det såg för ett antal år sedan. Nytt för i år är också att Nordic Sugar valt att inte sälja frö. Detta får väl anses som en historisk händelse, även om det inte i praktiken får någon större betydelse. Antal enheter som sålts via Nordic Sugar har minskat drastiskt efterhand som fröfirmorna själva har utvecklat sina webshopar och vi odlare anpassat oss efter detta.

Det som återstår att göra innan jag kan sätta punkt på riktigt för året 2023 är att leverera de sista betorna, ta hand om all sönderblåst plast som ligger vid stukorna och inte minst hitta en lösning för hur alla dåliga betor som skalats av ska hanteras. En sak är i alla fall säker, betor engagerar och skapar sysselsättning stora delar av året. **Låt oss nu hoppas på ett väsentligt mindre krävande betår 2024.**

// Fredrik Larsson